

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

5-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 5 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Qurbonova Marg'uba</i> O'ZBEK TILI VA TIL SIYOSATI: TARIXIY EVOLYUTSIYA VA ZAMONAVIY OMMALASHTIRISH VOSITALARI	13-15
<i>Polvanov Azim Kuchkarovich</i> AMIR TEMUR QO'SHINIDA HARBIY TA'MINOT VA ASKAR SAFARBARLIGINING MANBALARDA YORITILISHI	16-21
<i>Esnazarova Zulfiya Baltashovna</i> QORAQALPOQLARNING SHAHAR MADANIYATI (1873 – 1924).....	22-27
<i>Axmedov Shaxzod Farxod o'g'li</i> O'ZBEKISTONDAGI YOSHLAR TASHKILOTLARI FAOLIYATI TARIXIDAN (1991 – 2017-yillar).....	28-36
<i>Mamajonov Alisher, Alisherov Abduvohid</i> IKKINCHI JAHON URUSHI JANG MAYDONLARIDA ANDIJONLIK RAHBAR XODIMLARINING ISHTIROKI	37-43
<i>Mamasaidov Lutfillo Payzullo o'g'li</i> XALQ TA'LIMI SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA HAMKORLIK ALOQALARI	44-47
<i>Asadova Ra'no Baymanovna</i> INNOVATIVE APPROACHES TO URBAN PLANNING AND TOURISM INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT IN NEW UZBEKISTAN (CASE STUDY OF INDIA'S EXPERIENCE).....	48-52
<i>Esanova Nilufar</i> 1991-2024 YILLARDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING SANOAT SOHASIDA HAMKORLIGI: NATIJALAR VA ISTIQBOLLAR (HINDISTON VA XITOIY MAMLAKATLARI MISOLIDA).....	53-56
<i>Abdug'aniyev Bekzod Abduvali o'g'li</i> O'ZBEK XONLIKLARI VA USMONLI DAVLATI HUKMDORI SULTON SULAYMON O'RTASIDAGI SIYOSIY ALOQALAR	57-64
<i>Xudoyberdiyev Axrorboy Nabi o'g'li</i> HUDUDIIY YONDASHUV ASOSIDA YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATINI AMALGA OSHIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA	65-70
<i>Zokirjanov Mirzohid Shuxrat o'g'li</i> XIX ASRNING IKKINCHI YARMI – XX ASR BOSHLARIDA BOKU NEFT SANOATINING ROSSIYA IQTISODIIY HAYOTIDA TUTGAN O'RNI	71-74
<i>Xudayberdiyev Utkir Toshmuradovich</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA TOSHG'UZOR-BOYSUN-QUMQO'RG'ON TEMIR YO'LINING QURILISHI VA UNING IJTIMOYIY-IQTISODIIY AHAMIYATI	75-80
<i>O'rmonov Husniddin Baxriddin o'g'li</i> ULUG' VATAN URUSHINING DASTLABKI YILLARIDA O'ZBEKISTON SANOATI	81-88

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Urdushev Xamrakul, Sirojiddin Eshanqulov

MEVA-SABZAVOTCHILIK KLASTERLARI:

EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN RIVOJLANISH 89-98

Maxammadaliyeva Muslimaxon Sherali qizi

MOBIL ILOVALAR ORQALI XIZMAT KO'RSATISH:

QULAYLIKMI YOKI NAZORAT VOSITASIMI? 99-104

Xakkulov Akbar Uralovich

MARKAZIY BANK FOIZ SIYOSATINING BANKLARNING FOIZ RISKIGA TA'SIRI 105-111

Amonov Mehridin Oromiddinovich

TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BOSHQARISHDA RAHBARLIK USLUBI:

AVTOKRATIK RAHBARLAR 112-117

Ismoilova Dilfuza Ibodullayevna

HUDUDLARDA AHOLI SALOMATLIGINI TA'MINLANGANLIK DARAJASINI

BAHOLASH USULLARI VA MEZONLARI 118-125

Yangiboyev Rustam Berdiyarovich

TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIGINI BOSHQARISHNING NAZARIY ASOSLARI 126-131

Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich

DXSH LOYIHALARIDA INVESTITSION KRAUDFANDING MODELIDAN

FOYDALANISH ORQALI INVESTITSION FAOLLIKNI OSHIRISH VA UNI TURISTIK

XIZMATLAR KO'RSATISH SOHASIDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI 132-143

Eshqobilova Nigoraxon, Qurbonova Safiyabonu

DAVLAT BUDJETINING DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING

NAZARIY ASOSLARI 144-150

Umronov Eldorbek Sodirovich

HUDUDLARDA INNOVATSION XIZMATLAR TURLARI RIVOJLANISHINING

EKZOGEN VA ENDOGEN OMILLARI, ULAR TASNIFI VA KO'RSATKICHLARI 151-159

Turgunov Jasurbek, Siddikova Farangiz

OPPORTUNITIES AND PROSPECTS FOR DEVELOPING A GREEN ECONOMY

IN UZBEKISTAN 160-172

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Ahmedova Dilrabo

YOSHLARNING MA'NAVIY-AXLOQIY QIYOFASINING SHAKLLANISHIGA TARIXIY

JARAYONLARNING TA'SIRI 173-177

Raxmatova Xolidaxon Xolikovna

NAQSHBANDIYLIKDAGI MUROSA FALSAFASIGA OID QARASHLARINING

FALSAFIY TAHLILI 178-184

Kurbonaliyev Ural Xatamovich

ZAMONAVIY AXLOQIY INQIROZ SHAROITIDA ABU MUHAMMAD ABDULLOH

DORIMIY MEROSINING YOSHLAR MA'NAVIYATINI YUKSALTIRISHDAGI ROLI 185-189

Soipova Mavjuda Karimjanovna

FAZL IBN AHMAD TA'LIMOTIDA BILISH MASALASI 190-194

<i>Jabborova Saodat Sattorovna</i> MA'NAVIYAT DAVLAT VA JAMIYAT RIVOJLANISHINING ASOSI	195-198
<i>Fayziyev Xurshid Jumayevich</i> VOLTER FALSAFIY QARASHLARIDA FRANSIYADA AGRAR MUNOSABATLAR TAHLILI	199-204
<i>Olimova Moxinur Ravshanbek qizi</i> YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA MA'NAVIYATNING O'RNI	205-208
<i>Usarkulov Oybek</i> O'ZBEKISTON VA JANUBIY KOREYA O'RTASIDAGI MADANIY, ILMIY-TEXNIKAVIY ALOQALARNING IJTIMOYIY AHAMIYATI	209-214
<i>Majidov Sodiqjon Sadullayevich</i> IJTIMOIY ZIDDIYATLAR VA IJTIMOYIY FALSAFIY TALQINLAR	215-218
<i>Абдуллаева Икбола Мохировна</i> КНИГА – КАК ОДИН ИЗ ОСНОВНЫХ ВИДОВ ИСКУССТВА – ИСКУССТВО СЛОВА	219-226
<i>Yusupova Ranoxon Tolibjonovna</i> MUHANDISLIK TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOYIY- FALSAFIY OMILLARI	227-230
<i>Turabova Sevara Kattaqulovna</i> GLOBAL MEHNAT BOZORIDA SOFT SKILLS VA IJTIMOYIY ONGNING STRATEGIK INTEGRATSIYASI	231-235
<i>Rustamov Ramz Rizoqulovich</i> DESTRUKTIV TARG'IBOT TA'SIRIDAN HIMOYALANISHDA TANQIDIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH AHAMIYATI	236-240
<i>Aslanov Said Karimovich</i> TIZIMLI YONDASHUV VA BOSHQARUV FAOLIYATING O'ZORO ALOQADORLIGI	241-244
<i>G'aniyev Elbek Abdizoitovich</i> YOSHLARDA AXLOQIY INQIROZ KUCHAYISHIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING ROLI	245-248
<i>Bozarov Dilmurod Mirzarasulovich</i> SINERGETIKANING ONTOLOGIK MUAMMOLARNI HAL ETISHDAGI O'RNI	249-252
<i>Ochilova Nigora Ruzimuratovna</i> GLOBAL MUAMMOLARNI BARTARAF ETISHDA XALQARO KUCHLAR BIRLASHUVINING AHAMIYATI	253-258
<i>Azimov Ozod Mamatkulovich</i> YOSHLARDA EKOESTETIK DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY ASOSLARI	259-264
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdamovna</i> TARIXIY MANBALARDA YOSH MUTAXASSISLARNI RIVOJLANTIRISH HAQIDAGI QARASHLAR	265-271

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Мамбетов Сердар Ахмедович</i> СПОСОБЫ ПЕРЕВОДА РУССКИХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ НА КАРАКАЛПАКСКИЙ ЯЗЫК	272-280
---	---------

<i>Qurbanova Hilola Maqsadbek qizi</i> PRACTICAL NEEDS' ANALYSIS OF SOME BILINGUAL STUDENTS	281-288
<i>Rakhmonova Yulduz Khusanovna</i> A HETEROGENEOUS LEGACY: EXAMINING HEMINGWAY'S STYLE IN HIS LATER YEARS	289-295
<i>Yakubova Nilufar Egamberganovna</i> ESKI O'ZBEK TILIDA TAF'IL QOLIPLI O'ZLASHMALAR	296-301
<i>Sadullayeva Muxlisa Xamrayevna</i> ZAMONAVIY O'ZBEK HIKOYALARIDA BADIY KONFLIKT MASALASI	302-307
<i>Shomurodova Shahlo, Axmedjanova Farida</i> MARGARET DRABBLNING "THE MILLSTONE" ASARIDAGI NOYOB KO'RINISH	308-311
<i>Nazarov Sardor Shamurodovich</i> A COMPARATIVE STUDY OF THE STRUCTURAL-SEMANTIC FEATURES OF ENGLISH AND UZBEK WORD COMBINATIONS	312-315
<i>Otajonova Dildor Baxtiyarovna</i> HAQORAT VA TAHDIDLAR BILAN BOG'LIQ DA'VOLARNI SUD-LINGVISTIK EKSPERTIZADAN O'TKAZISH ALGORITMI	316-325
<i>Файзуллина Наргиза Дамировна</i> СОВРЕМЕННЫЕ СИНОНИМЫ И ТЕРМИНЫ КОМПЬЮТЕРНО-ИГРОВОГО СЛЕНГА В РУССКОМ ЯЗЫКЕ	326-331
<i>Sodiqova Dinora Ilhom qizi</i> ANALYSIS OF PRINCIPLES OF CONVEYING FEELINGS CONCERNING LITERARY TRANSLATION	332-337
<i>Nazimova Himmatoy</i> "DEV" VA "YALMOG'IZ" OBRAZI ETIMOLOGIYASI, KELIB CHIQISHI VA MADANIY ILDIZLARI TAHLILI	338-342
<i>Arziqulova Xurshida, Mustanova Shohista</i> SHARQ VA G'ARB DRAMATURGIYASI: MADANIY ALOQALAR VA ILHOM MANBALARI	343-348
<i>Azizova Feruza Rejavalievna</i> TA'LIM JARAYONIDA INNOVATSION G'OYALAR VA TEXNOLOGIYALARNI JORIY QILISH ZAMONAVIY TA'LIMNING BOSH STRATEGIYASI	349-353
<i>Agzamova Gulrux Ravshan qizi</i> XITOIY TILIDAGI MUROJAAT ATAMALARINING UMUMIY VA XUSUSIY BELGILARI	354-358
<i>Sherkulov Sardor Komilovich</i> SOCIAL PROBLEMS IN THE WORKS OF THOMAS HARDY: AN INVESTIGATION OF CLASS INEQUALITY, GENDER AND INDUSTRIALIZATION	359-364
<i>Rasulov Zubaydullo, G'ayratova Oybegim</i> DISKURS — LINGUAPRAMAGMATIK YONDASHUV OBYEKTI SIFATIDA	365-368
<i>Bozorova Umida Qilichovna</i> BADIY KIRITMALARNI ROSSIYADA O'RGANILISHI	369-372
<i>Nuriddinova Huriyat Baxtiyorovna</i> TOPISHMOQLARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI	373-376

Mamadiyorova Hilola

TAOM NOMLARINING TARJIMA JARAYONIDA MADANIY TAFOVUTLARNING

TA'SIRI 377-384

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Abdullayeva Nodira Odil qizi

OILAVIY (MAISHIY) ZO'RAVONLIK OMILLARI MAJMUASI 385-393

Jo'raqulov Javohir Musoqul o'g'li

TOVLAMACHILIK JINOYATINI AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN

FOYDALANIB SODIR ETISH AMALIYOTI: MUAMMO VA YECHIMLAR 394-399

Otamirzayev Oybek Murodullo o'g'li

YER OSTI SUVLARINI MUHOFAZA QILISH VA ULARDAN FOYDALANISHNING

PREDMETI VA USULLARI 400-407

Утебаев Саламат, Калбаева Эльдора

ВОПРОСЫ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ПРЕСТУПЛЕНИЕ

ХУЛИГАНИЯ В НЕКОТОРЫХ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ 408-413

Nuriddinov Ismoil O'lmas o'g'li

BURHONUDDIN MARG'INONIYNING "HIDOYA" ASARIDA JINOYAT VA JAZO

MUVOZANATIGA OID AYRIM MASALALAR 414-420

Jabbarova Yulduz Ibrohim qizi

SUN'IY INTELLEKTNING NOTO'G'RI XULOSALARI (GALLYUTSINATSIYALAR):

MOHIYATI, SABABLARI VA HUQUQIY TARTIBGA SOLISH ZARURATI 421-432

Burxonov Shahzod Burxon o'g'li

XALQARO MEHNAT STANDARTLARI VA MEHNAT SHAROITLARINI

TARTIBGA SOLISH 433-438

Avezov Umidjon Toshpulatovich

O'ZBEKISTONDA KASABA UYUSHMALARI FAOLIYATINING RIVOJLANISH

BOSQICHLARI TAHLILI 439-446

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Максудов Улугбек Курбанович

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ ФОРМИРОВАНИЯ АКТИВНОСТИ

СТУДЕНТОВ В ИННОВАЦИОННЫХ И СТАРТАП-ПРОЕКТАХ

В УСЛОВИЯХ МИРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ 447-453

Lutfillayev Maxmud, Egamberdiyeva Feruza

SUN'IY INTELLEKT TUSHUNCHASI, TARIXI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI 454-458

Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich

O'QUV FAOLIYATI TAMOYILLARIDA INTEGRATIV VA SINERGETIK YONDASHUVLAR 459-463

Jamolova Gulbadanbegim, Muhammadiyeva Elmera

TALABALARDA TAHLILIIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK

ASOSLARI 464-468

Mamajanov Raxmatilla Yakubjanovich

TA'LIM JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN KOMPLEKS

FOYDALANISHNING METODIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 469-478

<i>Ishonkulov Ashraf Kurbonkulovich</i> GLOBALLASHUV SHAROITIDA TA'LIM JARAYONIDA INFORMAL TA'LIM YONDASHUVDAN FOYDALANISH ZAMONAVIY PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA	479-484
<i>Esboganova Baxit Daribayevna</i> UMUMTA'LIM MAKTABLARDA CHIZMACHILIK DARSLARIDA O'QUVCHILARGA AMALIY MASHG'ULOTLAR OLIB BORISH METODIKASI	485-490
<i>Kamalova Dilnavoz, Amurillayeva Munira</i> TEKNOLOGIYA DARSLARINI O'TISHDA SINFDAN TASHQARI ISHLARNI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATI	491-495
<i>Abdullaeva Dilдора Улугбековна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРАВОВЫХ ДИСЦИПЛИН В ТЕХНИЧЕСКИХ ВУЗАХ	496-503
<i>Xamidova Zaynura Ramazonovna</i> STEAM TA'LIM TEKNOLOGIYASINING TA'LIM JARAYONIDA QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHIDA PEDAGOGIK MUAMMOLAR	504-508
<i>Mustayeva Guldora, Mustayeva Guliston</i> SCIENTIFIC FOUNDATIONS OF REFLECTION MECHANISMS IN PEDAGOGICAL ACTIVITY	509-514
<i>Avazova Munisa</i> TA'LIM DIZAYNIDA O'QUVCHILARNING MOTIVATSIYASINI OSHIRISH: GAMIFIKATSIYA VA INTERAKTIV METODLARNING TA'SIRI	515-517
<i>Abdullayeva Mohigul, Fazlitdinov Muhammadali</i> SUN'IY INTELLEKT VA AXBOROT TEKNOLOGIYALARINING XXI ASRDAGI ROLI HAMDA ULARNING TURLI SOHALARGA TA'SIRINI O'RGANISH	518-521
<i>Urinova Dilbar Abdusamat qizi</i> MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM FAOLIYATINI MODERNIZATSIYA QILISHDA TARBIYACHILARNING OTA-ONALAR BILAN ISHLASHINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI	522-526
<i>Turdaliyeva Qizlarxon Ilhomjon qizi</i> BOSHLANG'ICH SINFLARDA INGLIZ TILI O'QITISHNING FUNKSIONAL YONDASHUV METODLARI	527-532
<i>Baratov Jo'raqo'zi Shukurjon o'g'li</i> BO'LAJAK MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA AMALIY MASHG'ULOTLARDA NOSTANDART TOPSHIRIQLARDAN FOYDALANISH METODIKASI	533-539
<i>Suvanova Gulbaxor Baxromovna</i> KO'P MILLATLI MAKTABLARDA MADANIYATLARARO KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YONDASHUVLAR	540-543
<i>Qarshiyeva Muborak, Karshiyev Jaxongir</i> BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINING LINGVISTIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH ORQALI XALQARO BAHOLASH DASTURLARI(PIRLS)GA TAYYORLASH USULLARI	544-547
<i>Djurayeva Nargis Narkulovna</i> BOSHLANG'ICH TA'LIM PEDAGOGIKASIDA O'QUVCHILARDA NAFOSAT TARBIYASINING O'RNI	548-552

<i>Otabayev Iskandar Abdug'aniyevich</i> KREDIT-MODUL TIZIMI ORQALI O'QUV REJALARINI ISHLAB CHIQISH VA ULARNI AMALIY TATBIQ ETISH BOSQICHLARI	553-562
<i>Bozorov Zokir, Ravshanova O'g'ilshod</i> BO'LAJAK MATEMATIKA FAN O'QITUVCHILARINING PLANIMETRIYA BO'YICHA KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA TALABALAR MUSTAQIL ISHLARINING ROLI	563-568

09.00.00 – FALSAFA FANLARI - PHILOSOPHICAL SCIENCES

Received: 15 April 2025
Accepted: 1 May 2025
Published: 10 May 2025

Article / Original Paper

THE INFLUENCE OF HISTORICAL PROCESSES ON THE FORMATION OF THE MORAL AND SPIRITUAL CHARACTER OF YOUTH

Ahmedova Dilrabo,

Senior Lecturer of the Department of
"History and Social Sciences",
University of Economics and Pedagogy, Qarshi

Abstract. This scientific article examines the role of historical processes and social systems in shaping the spiritual and moral character of youth. The moral values and worldview of youth are formed through the interplay of social systems, economic conditions, education, culture, and historical events. Different historical periods, such as the Soviet era, the period of independence, and globalization, have influenced the moral perspectives of youth. The impact of the education system, family, and cultural heritage is also explored. The article aims to analyze the role of historical and social factors in shaping the moral education of youth, contributing to the development of society.

Keywords: youth, spiritual and moral character, historical processes, social systems, education, culture, moral values, national identity, globalization, family, upbringing, historical heritage, independence, Soviet period.

YOSHLARNING MA'NAVIY-AXLOQIY QIYOFASINING SHAKLLANISHIGA TARIXIY JARAYONLARNING TA'SIRI

Ahmedova Dilrabo,

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti
"Tarix va ijtimoiy fanlar" kafedrası
katta o'qituvchisi, Qarshi
E-mail: ahmedovadil@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada yoshlarning ma'naviy-axloqiy qiyofasining shakllanishida tarixiy jarayonlar va ijtimoiy tizimlarning o'rnini va roli tahlil qilinadi. Yoshlarning axloqiy qadriyatlarini va dunyoqarashlarini ijtimoiy tizim, iqtisodiy holat, ta'lim, madaniyat va tarixiy jarayonlarning o'zaro ta'siridan shakllanadi. Sovet davri, mustaqillik davri va globalizatsiya kabi turli tarixiy davrlar yoshlarning axloqiy qarashlariga ta'sir ko'rsatgan. Shuningdek, ta'lim tizimi, oila va madaniy merosning ta'siri ham ko'rib chiqilgan. Maqola, yoshlarning axloqiy tarbiyasini shakllantirishda tarixiy va ijtimoiy omillarning o'rnini o'rganish orqali jamiyatning rivojlanishiga hissa qo'shishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: yoshlar, ma'naviy-axloqiy qiyofa, tarixiy jarayonlar, ijtimoiy tizimlar, ta'lim, madaniyat, axloqiy qadriyatlar, milliy identifikatsiya, globalizatsiya, oila, tarbiya, tarixiy meros, mustaqillik, sovet davri.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I5Y2025N07>

Yoshlar ma'naviy-axloqiy qiyofasining shakllanishi, asosan, tarixiy jarayonlar, ijtimoiy tizimlar, madaniyat, ta'lim va boshqa ko'plab omillarga bog'liq. Har bir tarixiy davr va jamiyatda yoshlarning ma'naviy va axloqiy shakllanishida o'ziga xos xususiyatlar mavjud. Shu bilan birga, yoshlarning axloqiy qarashlari va hayotiy qadriyatlarini jamiyatning ijtimoiy tizimi, iqtisodiy holati va madaniy merosiga ta'sir qiladi.

Tarixiy jarayonlar, o'zgarishlar va inqiloblar yoshlarning ma'naviy-axloqiy qiyofasini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Misol uchun, mustamlakachilik, sovet davri yoki mustaqillik yillaridagi ijtimoiy va siyosiy o'zgarishlar yoshlarning dunyoqarashi, axloqiy me'yorlari va qadriyatlarini shakllantirgan. Bu davrlar yoshlarning qarashlarida yangi qiyinchiliklar, imkoniyatlar va muvaffaqiyatlar keltirib chiqargan. Sovet davrida yoshlarning tarbiyasiga alohida e'tibor berilgan. Madaniy-axloqiy qadriyatlar va ijtimoiy tizim yoshlarni "kommunistik g'oya" asosida tarbiyalashga intilgan. Bunda, jamiyatda kollektivizm, mehnatsevarlik va insonparvarlik kabi qadriyatlar muhim o'rin tutgan. Mustaqillik davrida esa yoshlar uchun yangi axloqiy va ma'naviy qadriyatlar paydo bo'ldi. O'zbek xalqining tarixiy merosi, milliy qadriyatlar va urf-odatlar yana yangi hayotga kirib, yoshlar o'zlariga xos identifikatsiyani izlay boshladi.

Yoshlarning ma'naviy-axloqiy shakllanishida ijtimoiy tizim va jamiyatning iqtisodiy holati ham muhim rol o'ynaydi. Masalan, zamonaviy globalizatsiya va axborot texnologiyalari yoshlarning dunyoqarashini va qadriyatlarini o'zgartiradi. Globalizatsiya – global miqyosda madaniy va iqtisodiy integratsiya yoshlarning qadriyatlariga ta'sir qiladi. Ular boshqa mamlakatlarning madaniyati va axloqiy me'yorlarini qabul qilishadi. Bu esa, milliy qadriyatlar va an'analarga qarshi ba'zi holatlarda ziddiyatlarni keltirib chiqarishi mumkin. Ijtimoiy o'zgarishlar – ijtimoiy inqirozlar, iqtisodiy qiyinchiliklar, mehnat bozorining o'zgarishi va ta'lim tizimining modernizatsiyasi yoshlarning ma'naviy-axloqiy shakllanishiga ta'sir qiladi. Yoshlar ko'proq individualizmni va erkin fikrlashni qadrlashga intilishlari mumkin.

Ilmiy adabiyotlar tahlili yoshlarning ma'naviy-axloqiy qiyofasining shakllanishidagi tarixiy jarayonlar va ijtimoiy tizimlarning o'rni va rolini o'rganishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu sohada olib borilgan tadqiqotlar, umumiy ravishda, yoshlarning dunyoqarashi va axloqiy qadriyatlarini qanday shakllanishi va buning jamiyatga ta'siri haqida qimmatli ma'lumotlar beradi.

Bir qator ilmiy adabiyotlar yoshlarning axloqiy qarashlarini shakllantirishda tarixiy va ijtimoiy jarayonlarning ta'sirini ko'rsatadi. Masalan, T. S. Sadykova (2011) [1; 7-b] o'zining "Yoshlar va axloqiy tarbiya" asarida yoshlarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasini jamiyatdagi ijtimoiy-siyosiy jarayonlarga bog'lab tahlil qiladi. Tadqiqotda yoshlarning axloqiy me'yorlari o'zgarishi, o'zlikni anglash va milliy qadriyatlarning yoshlarning dunyoqarashida qanday ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi. L. V. Filippova (2015) [2; 63-b] "Yoshlar va madaniy tarbiya" asarida madaniyat va ta'lim tizimining yoshlarning ma'naviy shakllanishiga ta'siri haqida fikr yuritadi. Uning fikriga ko'ra, ijtimoiy tizimlarning o'zgarishi va madaniy o'zgarishlar yoshlarning dunyoqarashini, axloqiy qadriyatlarini yangilashga olib keladi. Yoshlarning ma'naviy shakllanishi tarixiy jarayonlar bilan chambarchas bog'liq. M. X. Shirinov (2013) [3; 101-b] o'z asarida, O'zbekiston tarixida turli siyosiy davrlar (masalan, sovet davri) yoshlarning axloqiy tarbiyasiga qanday ta'sir qilganini tahlil qiladi. U Sovet Ittifoqining markazlashtirilgan tarbiyasi va uning yoshlar tarbiyasiga, shuningdek, milliy qadriyatlarni saqlashdagi rolini muhokama qiladi. Bundan tashqari, Z. G. Karimov (2019) [4; 34-b] tomonidan olib borilgan tadqiqotlar, mustaqillik davri va globalizatsiya ta'sirida yoshlarning axloqiy qiyofasining qanday o'zgarayotganini o'rganadi. Mustaqillikning boshlanishi, milliy qadriyatlarni yangilash va yoshlarni yangi ijtimoiy me'yorlarga moslashtirish uchun qilingan sa'y-harakatlar haqida batafsil so'z boradi. Ijtimoiy tizimlar va ularning yoshlar tarbiyasidagi o'rni haqida bir qator ilmiy tadqiqotlar mavjud. A. M. Khidoyatov (2017) [5; 58-b] ijtimoiy tizimning yoshlar axloqiy

tarbiyasiga ta'sirini o'rganib, ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarning o'zgarishi yoshlarning axloqiy qadriyatlarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaydi. Uning tadqiqotiga ko'ra, ijtimoiy va iqtisodiy inqirozlar yoshlarni turli ijtimoiy rollarga moslashishga majbur qiladi, bu esa ularning dunyoqarashiga ta'sir qiladi. S. A. Mirzaev (2018) [6; 38-b] "Globalizatsiya va yoshlarning axloqiy tarbiyasi" asarida, globalizatsiyaning ta'sirida yoshlarning axloqiy qadriyatlarining o'zgarishini tahlil qiladi. U, ayniqsa, global axborot makonining yoshlarning axloqiy qarashlariga ta'sirini ko'rib chiqadi. Yoshlarning axloqiy shakllanishida ta'lim tizimi katta rol o'ynaydi.

A. R. Omonov (2016) [7; 43-b.]. tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlar ta'lim tizimining yoshlarning axloqiy qarashlarini shakllantirishdagi o'rnini tahlil qiladi. Uning fikriga ko'ra, ta'lim muassasalarida axloqiy qadriyatlarni o'rgatish, yoshlarni jamiyatga mos ravishda tarbiyalashda eng muhim omil hisoblanadi.

B. X. Akhmedov (2020) [8; 64-b] "O'zbekiston ta'lim tizimida yoshlarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasining o'zgarishi" asarida ta'lim tizimining yoshlarning dunyoqarashiga ta'sirini ko'rib chiqadi. Uning tadqiqotlariga ko'ra, ta'limdagi o'zgarishlar yoshlarning axloqiy me'yorlarini yangilash va ularga yangi dunyoqarashlarni o'rgatishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Yoshlarning ma'naviy-axloqiy qiyofasining shakllanishida tarixiy jarayonlar, ijtimoiy tizimlar va ta'lim tizimi o'rtasidagi o'zaro ta'sirlarni o'rganish nafaqat ilmiy jihatdan, balki jamiyatni rivojlantirishda ham katta ahamiyatga ega. Ilmiy adabiyotlar yoshlarning axloqiy shakllanishi jarayonida ijtimoiy, siyosiy, madaniy va ta'limiy omillarning muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Ushbu tadqiqotlar, yoshlarni axloqiy jihatdan tarbiyalashda tarixiy va ijtimoiy jarayonlarning ahamiyatini yanada yaxshiroq tushunishga yordam beradi [9; 82-b.].

Ta'lim tizimi va oilaviy tarbiya yoshlarning axloqiy qadriyatlarini shakllantirishda katta rol o'ynaydi. Ta'lim jarayonlari orqali yoshlar nafaqat ilmiy bilimlar, balki axloqiy me'yorlar, mas'uliyat, vatanparvarlik va inson huquqlari kabi qadriyatlarni o'zlashtiradilar. Maktab va oliy ta'lim – ta'lim tizimining maqsadi faqat bilim berish emas, balki yoshlarni to'liq ma'naviy va axloqiy tarbiyalashdir. Bu esa, o'z navbatida, jamiyatda barqarorlikni va ijtimoiy hamjihatlikni ta'minlashga yordam beradi.

Oilaviy tarbiya – oila yoshlarning birinchi ta'lim muassasasi bo'lib, axloqiy qadriyatlarining boshlang'ich manbai hisoblanadi. Oila muhitida yoshlar hurmat, muhabbat, adolat va to'g'ri-xatolikni o'rganadilar. Yoshlarning ma'naviy-axloqiy qiyofasi shakllanishida milliy madaniyat, urf-odatlar va an'analar katta ahamiyatga ega. Ular yoshlarning identifikatsiyasi va qadriyatlarini shakllantiradi. O'zbek xalqi uchun milliy urf-odatlar, diniy qadriyatlar va tarixiy meros yoshlarning axloqiy me'yorlari va dunyoqarashlarini shakllantiruvchi muhim omillardir [10; 28-b].

Yoshlar – har bir jamiyatning eng faol va istiqbolli qatlami bo'lib, ular nafaqat kelajakning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida, balki jamiyatning ma'naviy-axloqiy va madaniy qadriyatlarini saqlab qolish, rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Yoshlarning ma'naviy-axloqiy qiyofasining shakllanishi, ularning dunyoqarashi, maqsadlari va hayotiy yondashuvlari keng ijtimoiy va tarixiy jarayonlarning natijasi sifatida shakllanadi. Yoshlarning ma'naviy-axloqiy qiyofasi deganda, ularning hayotiy qadriyatlari, axloqiy me'yorlari, ma'naviy dunyoqarashi, o'z-o'zini tarbiyalash va jamiyatdagi o'rnini tushuniladi. Bu qiyofa yoshlarning ichki dunyosida bo'layotgan o'zgarishlar va tashqi jamiyat bilan aloqalar orqali shakllanadi.

Yoshlarning axloqiy qadriyatlarini, ularning shaxsiy va jamiyatdagi o'rnini, o'z-o'zini hurmat qilish va boshqalar bilan hurmatli munosabatlar kabi omillar ularning umumiy ma'naviy ko'rinishini belgilaydi.

Yoshlar ma'naviy-axloqiy qiyofasining shakllanishida tarixiy jarayonlar va ijtimoiy tizimlarning o'rnini va roliga doir taklif va tavsiyalar:

Birinchi, tarixiy jarayonlarni yanada chuqurroq tahlil qilish: sovet davri va mustaqillik davridagi yoshlar tarbiyasining o'ziga xos xususiyatlarini yanada chuqurroq tahlil qilish lozim. Masalan, sovet davrining yoshlarni kollektivizm va kommunistik qadriyatlar asosida tarbiyalash siyosati, mustaqillik davrida esa milliy qadriyatlar va mustaqillik g'oyalarining yoshlar axloqiy qiyofasiga ta'siri kengroq yoritilishi kerak. Bu orqali, jamiyatda yuz bergan o'zgarishlarning yoshlarning axloqiy qarashlariga qanday ta'sir ko'rsatganini aniqroq tushunish mumkin.

Ikkinchi, ijtimoiy tizimlarning rolini kengaytirish: ijtimoiy tizimlarning, xususan, ta'lim tizimi, media, oilaviy tarbiya va ijtimoiy muhitning yoshlarning ma'naviy-axloqiy shakllanishiga ta'siri haqida kengroq misollar keltirish zarur. Bu sohalar ijtimoiy tizimning ajralmas qismlari bo'lib, yoshlarning dunyoqarashi va axloqiy qarashlarini shakllantirishda bevosita rol o'ynaydi. Shuningdek, globalizatsiya va axborot texnologiyalarining yoshlarning axloqiy tarbiyasiga qanday ta'sir ko'rsatishini o'rganish ham muhimdir.

Uchinchi, zamonaviy yoshlarning ijtimoiy muammolariga alohida e'tibor qaratish: yoshlar va jamiyat o'rtasidagi ziddiyatlar (masalan, yoshlarning an'anaviy qadriyatlar bilan zamonaviy qadriyatlar o'rtasidagi farq) haqida yanada kengroq tahlil qilish zarur. Hozirgi kunda yoshlarning ma'naviy-axloqiy shakllanishiga ijtimoiy va iqtisodiy muammolar (yoshlarning ishsizlik, ta'limda muammolar, iqtisodiy ta'minotdagi qiyinchiliklar) qanday ta'sir ko'rsatayotgani haqida aniq statistik va amaliy ma'lumotlar keltirish foydali bo'ladi.

To'rtinchi, madaniy va diniy qadriyatlar o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish: O'zbekiston kabi ko'p millatli va diniy jihatdan xilma-xil jamiyatlarda, yoshlarning ma'naviy-axloqiy shakllanishi milliy va diniy qadriyatlar asosida qanday amalga oshirilishini o'rganish zarur. Maqolada milliy identifikatsiya va diniy ta'limning yoshlarning axloqiy qarashlarini shakllantirishdagi o'rnini haqida ko'proq misollar keltirish mumkin.

Beshinchi, globalizatsiya va uning yoshlarning axloqiy qiyofasiga ta'sirini tahlil qilishda zamonaviy ijtimoiy va madaniy o'zgarishlarning yoshlar axloqiga qanday o'zgarishlar kiritayotgani haqidagi tahlilga alohida e'tibor qaratish muhimdir. Masalan, yoshlar orasida axloqiy qadrlar, individualizm, iste'mol madaniyati va jamiyatdagi o'zgarishlarga nisbatan munosabatlarni ko'rib chiqish zarur.

Yoshlar ma'naviy-axloqiy qiyofasining shakllanishida tarixiy jarayonlar va ijtimoiy tizimlarning o'rnini va roliga doir quyidagi amaliy tavsiyalar beriladi:

- Ta'lim tizimining samaradorligini oshirish: ta'lim tizimining yoshlarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasini yaxshilashda asosiy vosita sifatida ishlatilishini ta'minlash zarur. Maktab, kollej va universitetlarda yoshlar uchun axloqiy, ma'naviy va estetik tarbiya bo'yicha maxsus dasturlarni ishlab chiqish kerak.
- Oila tarbiyasiga e'tibor: oila yoshlarning birinchi ta'lim muassasasi sifatida, ularning axloqiy qadriyatlarini shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi. Shu bois, ota-onalar uchun tarbiyaviy kurslar va ma'naviy-axloqiy tarbiya bo'yicha seminarlar tashkil etish kerak.

- Yoshlar bilan ishlovchi ijtimoiy institutlar faoliyatini kuchaytirish: yoshlar bilan ishlovchi tashkilotlar va ijtimoiy institutlar, ularning ma'naviy-axloqiy shakllanishini qo'llab-quvvatlashda mustahkam rol o'ynaydi. Shuning uchun ularning faoliyatini kengaytirish va resurslarini ko'paytirish lozim.
- Yoshlarning so'ngi avlodiga xos yangi ijtimoiy muammolarni tahlil qilish: Digital muhitdagi yoshlarning axloqiy qiyofasi va uning shakllanishiga ta'siri o'rganilishi lozim. Raqamli texnologiyalar, ijtimoiy tarmoqlar va internetning yoshlarning axloqiy qarashlariga qanday ta'sir qilishi haqida amaliy tadqiqotlar o'tkazish foydalidir.
- Tadqiqotlar va amaliy ishlarning integratsiyasi: ilmiy tadqiqotlarni yanada amaliy asosda yoritish zarur. Yangi metodologiyalar va so'nggi ilmiy yondashuvlar orqali yoshlarning ma'naviy-axloqiy shakllanishi bo'yicha amalga oshirilgan amaliy ishlar va natijalarni kengroq ko'rib chiqish zarur.

Xulosa. Maqolada yoshlarning ma'naviy-axloqiy qiyofasining shakllanishi jarayonida tarixiy jarayonlar va ijtimoiy tizimlarning o'rni va rolini tahlil qilishga katta e'tibor qaratilgan. Ushbu takliflar va tavsiyalar, mavzuni yanada kengroq yoritish va ilmiy-ijtimoiy nuqtai nazardan yangi, ilg'or yondashuvlarni amalga oshirish uchun yo'naltirilgan. Yoshlarning ma'naviy-axloqiy qiyofasining shakllanishi – bu ko'plab faktorlar, shu jumladan, tarixiy jarayonlar, ijtimoiy tizimlar, ta'lim, madaniyat va oilaviy tarbiyaning o'zaro ta'siri natijasidir. Jamiyatning ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy holati yoshlarning dunyoqarashini va axloqiy qarashlarini shakllantirishda katta rol o'ynaydi. Shu sababli, yoshlarni axloqiy va ma'naviy jihatdan to'g'ri tarbiyalash, jamiyatning barqaror rivojlanishiga olib keladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Sadykova T. S. Yoshlar va axloqiy tarbiya. Toshkent: O'qituvchi. 2011. 6-7-betlar
2. Filippova L. V. Yoshlar va madaniy tarbiya. Moskva: Pedagogika. 2015. 63-bet
3. Shirinov M. X. O'zbekiston tarixida yoshlarning axloqiy tarbiyasi. Toshkent: Fan. 2013.101-102-betlar.
4. Karimov Z. G. Mustaqillik davrida yoshlarning ma'naviy shakllanishi. Toshkent: O'zbekiston. 2019.34-bet.
5. Khidoyatov A. M. Ijtimoiy tizimlar va yoshlar tarbiyasi. Toshkent: Adabiyot. 2017.58-59-betlar.
6. Mirzaev S. A. Globalizatsiya va yoshlarning axloqiy tarbiyasi. Toshkent: Yoshlar. 2018.38-bet.
7. Omonov A. R. Ta'lim tizimining yoshlarning axloqiy tarbiyasiga ta'siri. Toshkent: Ta'lim. 2016.43-44-betlar.
8. Akhmedov B. X. O'zbekiston ta'lim tizimida yoshlarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasining o'zgarishi. Toshkent: O'qituvchi. 2020.64-65-betlar.
9. Abdullaeva M. S. Sovet davri va mustaqillik davridagi yoshlarning axloqiy qadriyatlari. Toshkent: Fan va texnologiya. 2012. 81-82-betlar.
10. Xolmatov A. T. O'zbekiston tarixi va yoshlar tarbiyasi. Toshkent: Milliy meros. 2014. 28-bet.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).